

## ՀԱԿՈՒՄՆԵՐ <sup>1)</sup>

Դրամա 4 արարուածով

### III ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Նինայի հիւրասննակը. (տես I գործ.): Աղախինը կարգի է բերում սնննակը:

ԱՆՆԱ. Յոգնեցինք այս անթիւ հիւրասիրութիւններից: Մի քանի օր է ընդամենը ինչ Նինան մի հիւրասիրութիւն էր կազմել Հենրիկի սիրուն, մի հիւրասիրութիւն էլ վաղն է կազմում, երևի այս էլ մի ուրիշի սիրուն: Թէ Նինային ես եմ ճանաչում, անշուշտ մի նորը գտած կը լինի: Բժշկի սիրոյ այս մի շաբաթը շատ հետաքրքիր տեսարաններ ունէր: Այսչափ համբոյրներից իսկապէս որ մարդ շուտ կը ձանձրանայ, ահա թէ ինչու Նինան միշտ նորն է փնդում: Բայց գովելի է, որ միշտ խաղաղութեամբ է գործը վերջացնում ու ճամպայ դնում: Ասենք ճամպուոյներն էլ աւելի ուրախ պիտի լինեն, քանի որ ոչինչ չեն կորցնում:

ՆԻՆԱ. (Մտնում է դրսից): Ամեն ինչ գնումս է, Աննա. նայիր ու կարգադրիր ծառային: Վաղը երեկոյեան հիւրերը պարտիզում պէտք է անցնեն. պատուիրել կարգի բերել, պարտէզը մաքրեն և գոյնզգոյն լապտերներ կախն: Աթոռները հէնց այսօրուանից կարող են շարել: Մի խօսքով այնպէս լինի, որ ես գոհ մնամ, դու. հօ լաւ գիտես իմ ճաշակը: (Հանում է վերարկուն ու գլխարկը):

ԱՆՆԱ. Ամեն ինչ գոհացուցիչ կը լինի: (Օգնում է հանուելու):

ՆԻՆԱ. Դու այժմ նախ դնա, գնումս իրերը տեղաւորիր:

ԱՆՆԱ. Իսկոյն: (գնում է):

ՆԻՆԱ. Կատարեալ յոգնեցի այստեղ-այնտեղ վազվզելուց, հազարաւոր առնելիք կային: Լաւ է որ Աննայի պէս նաժիշտ ունինք, ամեն ինչ իսկութեամբ հասկանում է ու արագ կատարում, այլապէս տանն էլ հանգիստ չը պիտի ունենայի: Մեծ նշանակութիւն ունի տան ծառան, մանաւանդ որ տան ըղորդադոնիքները ամենից շուտ ու լաւ միայն ծառաներն են նկատում: Եւ ես Աննայից ոչ մի գաղտնիք չունիմ: Ինչո՞ւ թագնել երբ նա ինքը կարող է ամեն ինչ հեշտութեամբ նկատել և գեո աւելի վատ ենթադրութիւններ անել: Երկար տարիներ մեր տանը լինելով, մենք իրար այնպէս ենք սովորել, որ այժմ վստահութեամբ կարողանում եմ նրա հետ զրուցել: Ընկերից անգամ հաւատարիմ գաղտնապահ է, նոյն իսկ օգնում է ինձ խորհուրդներով: Դեռ չը գիտէ Գէորգի մասին, շատ կ'ուրախանայ: Ա՛ննա, Ա՛ննա:

ԱՆՆԱ. (Մտնում է):

ՆԻՆԱ. Վերցրու գլխարկս ու վերարկուս տար այստեղից, գուցէ մէկը գալիս է:

ԱՆՆԱ. (Վերցնում է իրերը ու քայլում գնալով):

ՆԻՆԱ. Դու գիտե՞ս վաղը ինչ հետաքրքիր հիւր պէտք է ունենանք:

ԱՆՆԱ. Նոր փեսայ:

ՆԻՆԱ. Հենրիկը կարծում ես:

ԱՆՆԱ. Աւելի նորը:

ՆԻՆԱ. Դու գիտե՞ս արդէն:

ԱՆՆԱ. Ոչէ՛ն:

ՆԻՆԱ. Երեւի չես էլ կարող գուշակել:

ԱՆՆԱ. ? !

ՆԻՆԱ. Գէորգը. ճանաչում ես, Գէորգը,

ԱՆՆԱ. Գէորգը. Տէր Աստուած: (Վեր է դնում ձեռքի իրերը): Բայց այդ...

ՆԻՆԱ. Հա, հա... գիտե՞ս ես ով եմ: Թող այժմ ամբողջ քաղաքը ճաքուի: Տեսա՞ր ինչպէս սարքել գիտեմ:

ԱՆՆԱ. Բայց այդ ինչպէ՞ս եղաւ:

ՆԻՆԱ. Հենրիկն է մեզ ծանօթացրել անցեալ օրը ապա աչքերս այնպէս շարժեցի, որ մի կէս ժամից լիտոյ նա այլ ևս ինձնից չէր կամենում բաժանուել: Շատ ինտելիգենտ տղայ է. հուսանում ես:

ԱՆՆԱ. Ինչպէս թէ: Այնքան հարուստ...

ՆԻՆԱ. Այո, շատ հարուստ է. այժմ ամեն ինչ լաւ կը լինի. ես կ'ամուսնանամ, քեզ էլ հետս կը տանեմ—

ԱննԱ. Ձէ, չէ, ես չեմ գալ, քեզ բարի ճանապարհ:

ՆիՆԱ. Ինչո՞ւ, կամենում ես ինձ թողնել:

ԱննԱ. Ես կը մնամ մայրիկի մօտ, հիւանդ օրերին նրան մենակ թողնել լաւ չէ: Քեզ հետ գալ... չէ, մեծ տուն է, մի քանի ծառաներ կ'ունենաք, իսկ նրանց մէջ հանգիստ ապրել անկարելի է:

ՆիՆԱ. Դու մոռանում ես, որ ամեն իրաւունք իմ ձեռքն է. ով կարող է քեզ բան ասել: Բայց դու ճիշտ ես ասում, որ մայրիկին թողնելը լաւ չէ: Ձանգահարում են, տես ո՞վ է:

ԱննԱ. (Գնում է):

ՆիՆԱ. Մնացել եմ տարակուսած չը գիտեմ Հենրիկին էլ հրաւիրեմ: Նրա ներկայութիւնը խանգարում է ինձ աւելի մօտ լինել Գէորգին. բացի այդ, անցեալ գիշերուայ դէպքից յետոյ կարևոր է սպասել մինչև նա ներողութիւն խնդրելու գայ: Ձը հրաւիրելն էլ նշանակում է պարզ ասել թէ ամեն յարաբերութիւն ընդհատել եմ կամենում. իսկ այս դեռ վաղ է: Մէկ էլ ճիշտն ասած Հենրիկը լաւ անձնաւորութիւն է, նա ինձ շատ էսիրում, մենք հօ կարծի ենք բարեկամ մնալ:

ԱննԱ. (Մտնում է): Բժիշկը հարցնում է:

ՆիՆԱ. Ահ. խնդրիր:

ԱննԱ. (Գնում է):

ՆիՆԱ. Պէտք է խիստ լինել և թոյլ չը տալ որ առաջինը ինքը դժգոհութիւն յայտնէ: (Ծատում է լուրջ, մէջքը դէպի դուռը):

ՀենՐիԿ. (Մտնում է): Յուսով եմ իմ այցելութիւնը անպատեհ չի համարուիլ:

ՆիՆԱ. (Անուշադրութեամբ): Խնդրեմ:

ՀենՐիԿ. Խիստ մեծ դժգոհութիւն եմ նկատում, սակայն զրգոտած ըռպէին ներելի յանցանք էր այն իմ կողմից և ես եկել եմ ներողութիւն խնդրելու:

ՆիՆԱ. Նման դէպքեր անուշադրութեան միայն արժանի են:

ՀենՐիԿ. Եւ ներման:

ՆիՆԱ. Նո՛ւ, այո՛:

ՀենՐիԿ. Ծնորհակալ եմ: Կարծում եմ օրիորդը ժամանակ ու արամադրութիւն կ'ունենայ մի քանի կարևոր բացադրութիւնների համար:

ՆիՆԱ. Ամենից առաջ ես չեմ ներում այդ տոնը, այդ սաւլոնական եզուք»-ը: Մեր մէջ տեղի ունեցած բարեկամութիւնից յետոյ, դրանից աւելի վիրաւորական ձև չի կարող լինել:

ՀԵՆՐԻԿ. Մի ձև սակայն, որը վերաւորական էք գտնում միայն այսպիսի բողոքներում, երբ մենք մենակ ենք, ընդհակառակը կրկնակի վերաւորուելով, երբ հասարակութեան մէջ յանդգնում եմ «դու»-ով խօսել: Միթէ նախանձելի դրութիւն է այս:

ՆԻՆԱ. Քանի հասարակութեան ծանօթ չէ մեր յարաբերութիւնը. մենք ստիպուած պիտի լինենք այսպէս վարուել:

ՀԵՆՐԻԿ. Այն ամեն վերաւորանքներից յետոյ, ինչ ես կրեցի, հազիւ այլ ևս մեր մէջ որ և է կապ, որևէ ակնկալութիւն մնաց: Մինք պաշտօնական ծանօթներ ենք այլ ևս:

ՆԻՆԱ. Եւ այդ լմբջ ես ասում, այս ամենը քեզնից եմ լսում, Հենրիկ: Ուրեմն դու մերձեցել էիր ինձ միայն պարապ ժամերդ անհոգ անցնելու:

ՀԵՆՐԻԿ. Ես ձեզ մերձեցել էի շատ լուրջ զգացմունքով կեանքում ձեզ յարակցուելու, ձեր ընկերակցութեամբ ապրելու, սակայն այս մի շարաթը բաւական եղաւ որոշելու, որ մենք տարբեր մարդիկ ենք և սիրով կապակցուել հազիւ կարող ենք:

ՆԻՆԱ. Ես չէի սխալուում, երբ կասկածում էի ձեզնից: Դուք սիրում էիք ինձ մի այնպիսի զգացմունքով որ հասարակ բշտիկով ատելութեան կարող էր փոխուել. Եւ ահա եկել, ձեր մէջքը ուրիշի վզով փաթաթել էք կամենում: Լաւ առիթներ են, սակայն և գեղեցիկ նշան, որ դէպի ինձ որևէ լուրջ զգացմունք չէիք տածում: Ես միամիտ էի և դուք կարողացաք փառաւոր օգտուել իմ միամտութիւնից:

ՀԵՆՐԻԿ. Դուք անկեղծ էք խօսում, թէ՛ այս դէպքում էլ դուք էք դնում ձեր երկնային շնորհքը:

ՆԻՆԱ. Ես ձեզ արդելում եմ այդպէս խօսել:

ՀԵՆՐԻԿ. Ձեզ վերաւորելու ես ամենևին նպատակ չունիմ: Ես եկել եմ միայն պարզելու մեր յարաբերութիւնը, որ ինքնընտանիքի մի մեծ թիւրիմացութիւն է մեր վերաբերմամբ: Թողէք լուրջ խօսենք ու քննենք:

ՆԻՆԱ. Այսքան վերաւորանքներից յետոյ այլ ևս ինչ խօսել, կամ էլ ինչ յարաբերութիւն:

ՀԵՆՐԻԿ. Մեր մէջ ոչ մի յարաբերութիւն, ես կատարեալ համաձայն եմ ձեզ հետ և եկել եմ հենց այդ պարզելու:

ՆԻՆԱ. Եւ ինձ կրկնակի անպատուելու, աւելացրէք: Սակայն այլ զէնք կարող էինք ընտրել:

ՀԵՆՐԻԿ. Ես չեմ եկել ձեզ անպատուելու կամ վերաւորելու, և ոչ էլ օգտուում եմ որևէ զէնքից: Ես եկել եմ ձեզ հարցնելու միայն, կա՞յ արդեօք մեր մէջ որևէ կապ կամ կարճ է:

լինել և եթէ կայ, թնչ են նշանակում ուրեմն այս ամենը:

ՆՆՆԱ. Անշուշտ մեր մէջ որևէ կապ չը կայ, այլապէս այս տօնը, այս վերաւորանքները ես չէի լսի:

ՀՆՆՐԻԿ Ուրեմն կրկին անգամ ես եմ մեղաւար:

ՆՆՆԱ. Պարզ պէտք է լինի:

ՀՆՆՐԻԿ. Նինա, դուք չէիք կամենալ մի բոլոր ամեն ինչ օբյեկտիւ կերպով հաշուի առնել:

ՆՆՆԱ. Ես հաշուի առնելու այլ ևս ոչինչ չունեմ: Մի անգամ եկաք, իմ բարեկամութիւնը խնդրեցիք, այժմ եկել այդ բարեկամութիւնը խզել էք կամենում: Համեցէք:

ՀՆՆՐԻԿ. Ես եկել ձեր բարեկամութիւնը խնդրել եմ ամենալուրջ դժգոհութեամբ, կրկնում եմ ձեզ: Սակայն ցաւ ի սիրտ, պարզուեց ինձ. որ մեր շաղկապումը դժգոհութիւնների մի հազիւ պատմութիւն պիտի ստեղծէ: Ուրեմն և մեծ անխոհեմութիւն է հենց այժմ իսկ հաշուի չառնել այս ամենը ու պարզել մեր յարաբերութիւնը: Ես յարակցուել եմ ձեզ. ստանալով ձեր ուրախ համաձայնութիւնը ու նկատելով փոխադարձ զգացմունքի ամենաշերմ արտայայտութիւններ: Սակայն դուրս է գալիս որ ես սխալուել եմ: Առանձին վայելելով ձեր համակրանքը, հասարակութեան մէջ ես ձեզ համար անտանելի մարդ եմ հղել: Ինչո՞ւ ուրեմն ձանձրացնեմ ձեզ կամ մինչև երբ:

ՆՆՆԱ. Դուք ինձ ամենին չէք ձանձրացրել, այլապէս ես քաջութիւն կունենայի այդ ուղիղ ձեր երեսին ասելու: Իսկ եթէ տեղի են ունեցել չնչին դէպքեր, այդ անպայման շնորհիւ ձեր զգայուն ու խանդոտ բնավորութեան, կարծես յանցանք է մի երկու բոլոր ուրիշի հետ անցնել կամ պատասխանել շրջապատողներին:

ՀՆՆՐԻԿ. Ես իրաւ որ զարմանում եմ լսել իմ խանդոտութեան մասին, մանաւանդ որ դուք Գէորգի հետ էիք, որը շատ լաւ գիտէ ընկերոջ պատիւը յարգել և որը ապագայում ևս կը մնայ իմ ընտանիքի մօտ բարեկամը:

ՆՆՆԱ. Ո՛չ, դուք խանդոտում էիք. այդ շատ պարզ է:

ՀՆՆՐԻԿ. Նու, թնչ կայ որ: Աւելի լաւ եթէ խանդոտում էի. դա հօ մաքուր ու մեծ սիրոյ նշան է:

ՆՆՆԱ. Յանուն սիրոյ խօսող մարդու տոն չէ այս, որ ահա ուղղուած է իմ դէմ. այլապէս կը խնայէիք իմ ջղերը:

ՀՆՆՐԻԿ. Ներքէ ինձ, խնդրում եմ: Սակայն թոյլ տուէք վերջին անգամ հարցնել ձեզ, կա՞յ մեր մէջ կապ, սիրո՞ւմ էք ինձ:

ՆՆՆԱ. (պաուզա): Ի՞նչպէս էք կարծում դուք:

ՀԵՆՐԻԿ. Որ մենք անչափ տարբեր մարդիկ ենք:

ՆԻՆԱ, ?!

ՀԵՆՐԻԿ. Ձէ:

ՆԻՆԱ. (խորհում է). Ինչքան էլ ճիշտ լինի այդ, սակայն դժուար է հաշտուել այն մտքի հետ, որ դուք այլ ևս չը մոռանաք ինձ:

ՀԵՆՐԻԿ. Մենք ծանօթներ ենք և կը մնանք բարեկամ:

ՆԻՆԱ. Յուսմամբ:

ՀԵՆՐԻԿ. Վստահ եմ:

ՆԻՆԱ. Դուք ազնիւ մարդ էք: Ինչքան ցաւ է պատճառում ինձ այս, սակայն խոհեմութիւնը պահանջում է յետ վերցնել տուած խօսքս:

ՀԵՆՐԻԿ. Մենք ազատ ենք ուրեմն փոխադարձաբար յանձն առած պարտականութիւնից: Ձեզ ցանկանում եմ երջանիկ կեանք, իսկ այս ամենի մասին միայն քաղցր յիշողութիւններ:

ՆԻՆԱ. Անպայման քաղցրիկ յիշողութիւններ: Իսկ իբրեւ ապացոյց մեր բարեկամութեան, խնդրում եմ ձեզ վաղը երեկոյեան պատուել իմ անուանակալութեան հանդէսը:

ՀԵՆՐԻԿ. Շնորհակալ եմ: Այժմ հազիւ որ հանգիստ է իմ ներքին աշխարհը երկօրեայ վրդովմունքից: Շնորհակալ եմ ձեր տեսութիւն:

ՆԻՆԱ. Ցը տեսութիւն: Վաղը եկէք անպատճառ:

ՄԻՔԱՅԷԼ. (Մտնում է): Ա՛հա Դու ևս այստեղ ես:

ՀԵՆՐԻԿ. Այստեղ էի և այժմ կամենում եմ գնալ:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Սպասի՛ր փոքր, միասին կերթանք, երկար չեմ մնալու, եկայ մօրաքրոջս ու Կուզենայիս քէփը հարցնելու:

ՆԻՆԱ. Այդ կողմից դու իսկապէս պարտաճանաչ մարդ ես, շնորհակալ պիտի լինել:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Մօրաքոյրը ինչպէս է: Դձը ինչպէս էք: (Յոյց է տալիս երկուսին). Հաճախ թէ՛—

ՆԻՆԱ. Ամենահաշտ բարեկամներ:

ՀԵՆՐԻԿ. Ես կամենում էի իսկապէս քեզ հետ առանձին տեսնուել:

ՆԻՆԱ. Այդ դէպքում ես կարող եմ ձեզ մենակ թողնել:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Խնդրեմ, խնդրեմ: Մենք յետոյ էլ տեսնուել կարող ենք:

ՆԻՆԱ. Ի դէպ ես փոքր գործ ունեմ, այժմ ինձ ներէք. իսկ դուք կարող էք հանգիստ զրուցել այստեղ:

ՀԵՆՐԻԿ. Շնորհակալ ենք:

ՆԻՆԱ. (Գնում է):

ՄԻՔԱՅԷԼ. Ի՞նչ նորութիւն ունես: Կրկին մռայլ:

ՀԵՆՐԻԿ. Ես կամենում եմ քո մասին հարցնել:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Պատրաստ եմ պատասխանել:

ՀԵՆՐԻԿ. Դու հաստատ վճռել ես ամուսնանալ:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Էլզայի հետ անպատճառ:

ՀԵՆՐԻԿ. Սիրում ես նրան:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Անշափ: Հաղիւ որ յաջողուեց ինձ գրաւել նրա սիրտը և կամուսնանամ անպայման, առանց տատանուելու:

ՀԵՆՐԻԿ. Բայց դու գիտե՞ս ինչ համարձակ քայլ ես անում, մտածել ես այդ մասին:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Քեզ շատ լաւ յայտնի է, որ ինքս իմ մասին այնքան էլ մեծ կարծիքի չեմ, սակայն այս դէպքում սեպհական երջանկութեանս դէմ չեմ կարող: Մի նախատիւր ինձ. մի պընդիլ, որ ամէն ինչ ինձ համար կորած է: Վերջապէս միթէ՞ մի երկրորդ փեսացու ինձնից աւելի բարձր է կանգնած:

ՀԵՆՐԻԿ. Ճիշտ ես շեշտում. շրջապատդ առանձին առաւելութիւններ, կամ բարոյական առաքելութիւն չունի: Բարոյական այն մեծ այլասեւումն, որին ենթակայ են մանաւանդ տղամարդիկ, դարձել է սովորական յանցանք, որին ժամանակակից հասարակութիւնը ժպտով է վերաբերում: Սակայն այդ յանցանքը քո մէջ շնորհիւ ստացածդ հիւանդութեան մի այնպիսի ձև է ստացել, որ դու այժմ պարտաւոր ես սահման դնել քո ձգտումներին: Ընտանիք ունենալ քեզ համար սարսափելի միտք պիտի լինի, գոնէ առ այժմ, մի քանի տարիներ շարունակ: Այժմ քեզ ամենից կարևոր է ստիզել հանգիստ ու համապատասխան պայմաններ քո բժշկութեան համար: Այդ դրութեամբ ամուսնանալ, նշանակում է տալ հասարակութեան հիւանդ, թոյլ ու համարեա այլանդակ սերունդ:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Ես առաջինը չեմ, մի մոռացիր այս և մի շեշտիր որ ամեն ինչ ինձ համար անդառնալի կորած է:

ՀԵՆՐԻԿ. Ես չեմ պնդում, որ կեանքը քեզ համար կորած է, անգամ յաջող պայմանները մեծ յոյսեր կարող են տալ: Ես մատնացոյց եմ անում միայն քո այժմեան դրութեան վրայ, դեկավարուելով մի շարք կարծիքներով, որոնք բժշկական օրէնքների անհրաժեշտ հետեւանքներն են կազմում: Ինչ վերաբերում է նրան, որ քեզպսնների թիւը լէզէոն է, չեմ կասկածում, սակայն դա շատ թեթեւ մխիթարանք պիտի լինի քեզ համար: Դու մեծ ես, այո, սովորական տղամարդկանցից, որոնք պատճառաբանելով որոշ պայմաններ, հիմնուած նոյն իսկ բժշկական ու առողջապահական օրէնքների վրայ, խախտում են բարոյա-

կանութեան սահմանները: Սակայն նրանց յանցանքը մեծ չէ, քանի որ նրանք մերձենում են ամուսնութեան այն հաստատ համոզմունքով, որ անցած անզուսպ կեանքը չէ կարող ֆիզիքական այլասեռումներ դրոշմել ապագայ սերունդի վրայ: Նւայտեղ նրանց խիղճը ազատ է:

**ՄԻՔԱՅԷԼ.** Նախատիւր, յանդիմանիւր, իրաւունք ունես: ՀենՆՐիկ. Ես չեմ յանդիմանում, այլ ներկայացնում եմ իրերի դրութիւնը այնպէս, ինչպէս նա կայ, ինչ հետեանք նա կունենայ ամուսնութեան դէպքում: Ինձ ցանկալի է, որ դու լուրջ հաշուի առնես այս ամենը, քանի խնդիրը բարդ ձև չէ ստացել, քանի դու այդ էակի հետ ոչ մի լուրջ պայմանով չես շարկապուել:

**ՄԻՔԱՅԷԼ.** Աւելի՛ լուրջ պայման, քան առաջարկութիւնս ու տուած խօսքս:

**ՀենՆՐիկ.** Բայց աւելի թեթև դրութիւն, քան ամուսնութիւնը:

**ՄԻՔԱՅԷԼ.** Ես քեզ շեշտում եմ, որ սեպհական ձեռքով բախտաւորութիւնս աւերել չեմ կարող և չեմ ուզում (քայլում է): Դու չես կարող երեակայել. սիրտս լցուած է երջանկութեամբ: Ես ցնցուում, դողդողում եմ հենց այն մի հատիկ մտքի տակ, որ ահա կը տեսնուեմ ինձ անկեղծ սիրող մի էակի հետ: Ինչ զմայլմունք, ինչ սփոփանք անեռանդ հոգու համար: Ես նրան անչափ ու անհուն կերպով սիրում եմ: Նա լցրել է իմ ամայի կեանքս, վերածնել ինձ և ես այլ ես թեթև եմ մտքով ու սրտով: Հասկանում ես ինչ է նշանակում թեթև լինել: Մի շարք դաժան, խեղդիչ մտքեր հալուել անհետ կորել են նրա ազդեցութեան տակ և ուղեղս անդորր է այլ ես: Ինչպէս թողնեմ այս ապաւէնը, այս երջանկութիւնը: Կոյր մարդու պէս սեպհական մատս հարազատ աչքս կոխեմ: Ո՛չ, ազնիւ ընկեր: Թող, մի շարժիր վէրքս:

**ՀենՆՐիկ.** Սիրոյ զգացմունքը անչափ ուժեղ է ձայնում քո մէջ և դու գործում ես կատարեալ անգիտակ: Սակայն ես կասկածում եմ, որ հազիւ քո մէջ այդ զգացմունքը երկարատև լինի, ի նկատի ունենալով այն ժանգի ոյժը, որ ներքնապէս ուտում, ոչնչացնում է քո եռանդը, քո թարմութիւնը:

**ՄԻՔԱՅԷԼ.** Հարցի գլխաւոր տարբերութիւնը հենց այդ տեղ է ահա: Ելլայի դիմաց ես ոչ թէ կը սպառուեմ այլ ընդհակառակը կը սկսեմ ապրել, այս բառի ամենալաւ իմաստով: Ես մերձենում եմ նոր կեանքի, որ երջանկութիւն ու մխիթա-

րանք է խոստանում, որ բարոյական վերածնման լայն դռներ է բանում առաջև: Եթէ անցածս փրկել չեմ կարող, զոնէ ապագաս կը պսակեմ բարոյականութեան մաքսիմներով: Անասնական կեանք եմ վարել մինչև այժմ, սակայն նոր կեանքում կը փրկեմ խորտակուող պատիւս:

ՀՆՆՐԻԿ. Ուրեմն դու ձեռդ ես մեկնում սիրածդ էակին ոչ թէ նրան երջանիկ դարձնելու, այլ քո նեխուող կեանքին մի յենարան գտնելու: Եւ դեռ խօսում ես սիրոյ անունից:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Ես սիրում նրան, այո՛ և կրկնակի մեծարում, զգալով որ նա կը լինի և իմ կեանքի յենարանը: Ինձ նման մարդու համար այս աւելի քան անհրաժեշտ է: Դու կարծում ես ինձ չի սարսափեցնում այն միտքը՝ որ այս թառամած բարոյականութեամբ, այս կեղտոտ ձեռներով պիտի փայփայեմ մի անարատ կոյսի: Ինչե՛ր չէի տալ անհետ ջնջելու անցածս կեանքի կեղտոտ հետքերը, որ այսպէս խորը դրոշմուել են ճակատիս, դրոշմուել մտքիս ու սրտիս մէջ և լափում բարոյական ու ֆիզիքական առողջութեանս վերջին կտորը, վերջին յոյսը: Անցածս կեանքի չնչին յիշողութիւնն անգամ խանձում է միտքս: Ես սարսափում եմ, այո՛, որ այսպէս այլասեռուած ու յագեցած սիրով եմ դիմում դէպ այդ էակը, որ մաքուր է ու անարատ, որպէս գարնան առաւօտ: Օ՛, ուղեղս ճայթում է: Սարսափելի է:

ՀՆՆՐԻԿ. Գիտակցում ես ու սարսափում. այլպէս աւելի ցածր մարդ կը լինէիր: Ի՞նչպէս չը սարսափել այն մտքից, որ սիրածդ էակին պիտի համբուրես այն շրթունքներով, որ հազարաւոր ապօրինի համբոյրներից սրբապղծուել, այլ ևս անըզայ է դարձել: Բայց կրկնակի դաժան է այն միտքը, որ քո բախտաւորութեան, քո հաճոյքի համար զոհ ես ընտրում հէնց քո մտքի ամենաթանգ պատկերը:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Ձգհ: Ի՞նչ ես ասում: Եթէ իմ ամայի կեանքս յանձնում եմ նրան երջանկութեամբ լցնելու, միթէ՞ զոհում եմ նրան: Ինչո՞ւ ես յամառում, որ ես նրան մաքուր սիրել ու երջանիկ դարձնել չեմ կարող: Կը լարեմ ուշքս, նրան իմ մտքի բազինը կը դարձնեմ, ուր և անդորր կապրի նա, իսկ ես կը վերածնուեմ: Ինչ վերաբերում է նրան, որ ես ընտրում եմ ինձնից անհամեմատ բարձր ու անարատ էակի, այդ ինչքան ճիշտ է, նոյնքան էլ սակայն կարևոր է իմ ամայի կեանքին: Նրա ազդեցութիւնը ինձ վրայ անչափ մեծ է, իսկ նրան իմ սրտից դուրս մղելու համար ինձ եռանդ, կամք է պակասում: Նրանից խուսափելը գուցէ իդէալական քայլ ես համարում, սակայն ա-

նոյժ եւ սեպհական բախտաւորութիւնս աւերելու:

ՀԵՆՐԻԿ. Ծայրահեղ էգոիստութիւնը խեղդում է քո մէջ ազնիւ մտքերը, սակայն դու պարտաւոր ես վերջին ոյժերդ հաւաքելու այդ պատուաբեր քայլի համար:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Այս դէպքում ես յիշաւի որ էգոիստ եմ: Սակայն չեմ ուզում փրկիսոփայութիւն անել: Այն միտքը, որ հա կը տեսնեմ նրան և նրա անոյշ ձայնը կը հնչէ ականջներումս՝ «սիրում եմ քեզ», փշրում է ամեն յողդողդ կամք ու միտք իմ մէջ: Նրան տիրանալը իմ մտքի փափագն է: Չեմ ուրանում անցեալս, սակայն պնդում եմ, որ ապագաս կը սրբէ անցեալս: Ես ցոյց կը տամ, որ ամենապարտաճանաչ ամուսին կարող եմ լինել:

ՀԵՆՐԻԿ. Ես չեմ կասկածում, որ դու հաւատարիմ ամուսին կը լինես, սակայն քեզ պակասում է այլ ևս առողջութիւն ու թարմ եռանդ, իսկ այդ փոքրիկ բորբոք զգացմունքդ հազիւ երկար դիմանայ ժամանակի լափիչ ալիքներին: Դրա հետ հանդերձ համոզուած եմ, որ քեզ երբէք չի յաջողուիլ անդորր ամուսնութիւն ստեղծել, քանի որ շուտ թէ ուշ կինդ պիտի ծանօթանայ քո այդ դրութեան հետ: Հենց այս տեսակէտից ես աւելի յարմար եմ գտնում այժմ իսկ խօսել ընտրածիդ հետ և լսել նրա կարծիքն ու խորհուրդը:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Սօսել. ասել է բարոյապէս մերկանա՞լ նրա առջև:

ՀԵՆՐԻԿ. Ապագայ դժգոհութիւններից խոյս տալու ամենալաւ միջոցն է այդ: Մի՞ մոռանար, որ քեզ վրայ կրկնակի պարտականութիւն կայ, իբրև շրջապատից բարձր մարդու, իբրև ինտելիգէնտի վրայ: Յանուն այն հիմնարկութեան, ուր քո կրթութիւնը ստացել ես, պարտաւոր ես աւելի քան ազնիւ լինել, պարտաճանաչ մնալ: Մի՞ մոռանալ այս ամեն: Վերջապէս չէ՞ որ դու սիրում ես այդ էակին, ինչպէս ուրեմն չես սարսափում նրան մասնակից անել քո յանցանքին:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Դու իզուր ես յուզում:

ՀԵՆՐԻԿ. Յանուն քո պատուի, յանուն այդ էակի սիրուն, քեզ կրկին շեշտում եմ յետ կանգնել այդ քայլից, կամ դո՛նէ նախապէս պարզել նրան իրերի այս անմխիթար դրութիւնը: Ես պնդում եմ քեզ իբրև ընկեր ու իբրև բժիշկ:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Դու սկսում ես պահանջկոտ դառնալ:

ՀԵՆՐԻԿ. Պարտաճանաչութիւնը ստիպում է ինձ այդ պահանջել քեզնից: Կարծում եմ դու կը գերադասես այդպէս վարուել, նախ քան օտար աղբիւրներից օրիորդը տեղեկանայ:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Թերևս մտածում ես այդպիսի դեր յանձնառնել:

ՀԵՆՐԻԿ. Ինձնից բացի գործին ծանօթներ շատ կան և եթէ դու. զլանում ես պարտքդ կատարել, մնում է մեզ այդ քայլն անել:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Ուրեմն դու մերժում ես մեր ընկերութիւնը: ՀԵՆՐԻԿ. Դա կը լինի միմիայն հետեանք մեր կատարած պարտականութեան:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Վատ պարտականութիւն: (Պաուզա). Թող լինի այնպէս, ինչպէս կամենում էք:

ՀԵՆՐԻԿ. Ինձ ցանկալի է քո բարեկամութիւնը, իբրև պարտակատար ընկերի:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Այս պայմաններում մենք հազիւ ընկեր ենք:

ՀԵՆՐԻԿ. Այդպէս ուրեմն: Այս դահլիճում թողեցի Նինայի. ընկերակցութիւնը, թող խզուի և մեր բարեկամութիւնը: (Գնում է):

ՄԻՔԱՅԷԼ. Սաոր մարդիկ: Նա ինձնից ոչնչով բարձր չէ, այն տարբերութեամբ միայն, որ բախտի մի բարի դիպուածով նա ազատ է մնացել այս ախտից, որ անա արատաւորում է իմ պատիւը: Նա մնացել է քղարկուած, ուստի և իրաւունք է համարում բարձր ձայնով բարոյականութեան մասին ճառել: (Պաուզա). Սակայն նա այժմ վտանգաւոր թշնամի է ինձ. — նա, իմ ամենամտերիւմ ընկերը, դպրոցից սկսած՝ Օ', դաժան կեանք, խաբուսիկ յոյս: (Չանգահարում է):

ԱՆՆԱ. (Մտնում է): Պարոնք ի՞նչ է հրամայում:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Նինային այստեղ խնդրիր:

ԱՆՆԱ. Իսկոյն: (Գնում է):

ՄԻՔԱՅԷԼ. Սոսկալի մտքեր: Յոյզերի այս ուժեղ րոպէին ես կրկնակի եմ գիտակցում, որ ամեն յանդիմանութիւն իմ հասցէին կատարեալ իրաւացի է, սակայն... ես ապրել եմ ցանկանում, ես երջանկութիւն եմ տենչում: (Լուռ քայլում է):

ՆԻՆԱ. (Մտնում է): Պարոն Հենրիկը գնաց: Ի՞նչ էիք այսքան երկար խօսում: Դուք կուուէր էք: Ի՞նչ է պատահել որ:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Նա իմ ընկերը չէ այլ ևս:

ՆԻՆԱ. Չեմ հասկանում:

ՄԻՔԱՅԷԼ. Ինձ այժմ ներիր: Բարև մայրիկին: (Գնում է):

ՆԻՆԱ. Հետաքրքիր է, ի՞նչ կարող է լինել: Հա, հա. Հենրիկին այժմ ոչինչ չի յաջողւում. մի կէս ժամում երկու մերժում: Հա, հա, հա: Ամեն ինչ սպասել կարելի էր, միայն ոչ այս աստիճան սիրալիւր հրաժեշտ, բարեկամութիւնն էլ վերա-

դիր, թէ չէ առանց Հենրիկի բարեկամութեան ես կը մեռնէի, Ա', յիմար մարդիկ, Կարելի է ականջներդ բռնել ու շրջել ինչպէս կ'ամենաս: Օ', կի՛ն, կի՛ն, ի՛նչե՛ր անել չես կարող. առիժներ անգամ հեծնում ես: Այժմ ինձ մնում է լուրջ գործունէութիւն Գէորգին սանձահարելու. շատ վայրենին է երևում, սակայն կնոջ ազդեցութեան տակ նա պարտաւոր է դունչը գետնին քսել, և այն անպատճառ իմ առջև:

ԱՆՆԱ. (Մտնում է): Պարտէզը արդէն դարդարում են—

ՆԻՆԱ. Դու չիմացած ինչի մասին էին խօսում պարոնները:

ԱՆՆԱ. Վիճում էին խիստ տաք-տաք:

ՆԻՆԱ. Բայց ինչի՞ մասին:

ԱՆՆԱ. Ձը կարողացայ լսել:

ՆԻՆԱ. Դու ոչնչով սկի չես հետաքրքրւում:

ԱՆՆԱ. Գործի այս եռուն ժամանակը ինչպէ՞ս հետաքրքրւելի:

ԼԻԶԱ եւ ԼԻՈՆՈՐԱ. (Մտնում են):

ՆԻՆԱ. Ան. եկա՞ք: Ափսոս, փոքր շուտ գայիք Միքայէլին ու Հենրիկին կը պատահէիք այստեղ:

ԼԻԶԱ. Այստեղ: Ի՞նչ կար որ:

ՆԻՆԱ. Հենրիկը եկել էր ներողութիւն խնդրելու ինձնից անցեալ գիշերուայ անբաղաճ վարութեան համար:— Աննա, օգնիր Լիոնորային հանուելու:

ԱՆՆԱ. (Օգնում է հանուել Լիոնորային, ու միեւնոյն ժամանակ լսում է Նինային):

ՆԻՆԱ. Ապա հենց կ'ամենում էր գնալ, երբ մտաւ Միքայէլը: Նրանք ինչ որ առանձին խօսելիք ունէին, ուստի ես մեռակ թողցի, և երբ ես վերադարձայ, Հենրիկը գնացել էր արդէն, իսկ Միքայէլին խօսեցնել չը կարողացայ, նա միայն շեշտեց, որ Հենրիկն այլ ևս իր ընկերը չի:

ԼԻԶԱ.

ԼԻՈՆՈՐԱ. Ի՞նչ է պատահել:

ՆԻՆԱ. Միքայէլն աւելի քան մոայլ դուրս գնաց:

ԼԻԶԱ. Ձեռ հասկանում: Յամենայն դէպս ես կը հարցնեմ այսօր, (Թոյլ է տալիս Աննային օգնել իրան հանուելու):

ՆԻՆԱ. Հետաքրքիր է. հարցրու Միքայէլին և պատմիր մեզ: Այժմ սկսենք մեր դորժը:

ԼԻՈՆՈՐԱ. Ի՞նչ ունես:

ՆԻՆԱ. Մի խելքը լաւ է, բայց երեքը աւելի լաւ: Կարեւոր է վաղուայ համար խորհրդակցել: Կ'ամենում եմ այս ան-

գամ իմ անուանակոչութիւնը շատ քեզ տօնել:

ԼԻՉԱ. Վերջին անգամ իբրև օրիորդական անուանակոչութիւն. հետեալ տարի կը լինես այլ ևս տիկնաց տիկին: Հն, հն:

ԱՆՆԱ. (Օրիորդների իննուած իրերը վերցնում դուրս է գնում):

ԼԻՈՒՈՐԱ. Ծիշտն ասած երեք հոգով գործը աւելի դանդաղ առաջ կերթայ, քանի որ ժամանակի մեծ մասը անցնում ենք խօսակցութեամբ:

ՆԻՆԱ. Այդ ևս կարևոր է:

ԼԻՉԱ. Իսկապէս շատ լաւ ժամանակներ են, յոյգերի շրջան. շարունակ զուբւում, սրտատրոփ սպասում ես նշանածիդ. գալուն, ապա թէ ամեն յիմարութիւններ սարքում հրճւում ու զուարճանում:

ՆԻՆԱ. Տեսնում եմ շատ լաւ օրեր ես անցնում:

ԼԻՉԱ. Շտապիր, դու ևս նշանուիր, այն ժամանակ իրար աւելի լաւ կը հասկանանք,

ՆԻՆԱ. Այնպէս ես խօսում, կարծես նշանուած ժամանակ մի առանձին նորութիւն պիտի վայելենք. նորից նոյն սիրախօսութիւնները, խանդոտումները և այլ անթիւ անմիտ յիմարութիւններ, որ աւելի շուտ երեխայական զգացմունքի արտայայտութիւններ են: Ոչ, ես այլ ևս հաստատ վերջ եմ դրել նման բաների միայն ամուսնանալ եմ ցանկանում, մի հաստատ ու որոշ կեանք հիմնելու նպատակով:

ԼԻՉԱ. Դու կատարեալ պրոգայիկ ես դարձել ահա ինչու այս ամենը յիմարութիւններ ես անուանում: Սիրոյ այս որոշ շրջանը ունի ամենալաւ առաւելութիւններ, երբ մի շարք յոյգեր, քաղցրիկ մտքեր վառվում յոյսեր քեզ ոգևորում արեցնում են. երբ հոգու այդ զգայուն դրութեամբ դու պատրաստում ես ոտք դնելու մի նոր կեանքում ուր կոչում ես ընդունում քեզ վերայ, կապում որոշ պարտականոթեամբ, ուր այլ ևս որոշ է քո դիրքը և դու գործում ես այլ ևս մի նպատակով — խնամել սիրածդ էակին և կազմակերպել օրինակելի ընտանիք: Այս ամենի համար սէր է կարևոր, մաքուր ու հաւատարիմ սէր և ես ամուսնանալ ասելով, սիրածս էակի հետ կապուել եմ հասկանում: Սրա հետ միասին չեմ ժխտում նոյալէս և այն, որ ամեն հաճոյքներով հանդերձ, ամուսնութեան միտքը բերում է և չար ու մթին նախազգացումներ: Սակայն այդ առաջանում է այն մաքից, որ մենք թողնում ենք ամեն անհատական անկախութիւն և ոտք դնում մի նոր ասպարիզում ուր:

այսպէս թէ այնպէս սահմանափակուած են որոշ պարտականու-  
թիւններով:

ԼԻՄՆՈՐԱ. Մարդ անպայման տատանումներով է ոտք  
դնում ամեն մի նոր ասպարիզում, այս իսկ պատճառով ամուս-  
նութեան միտքը առաջ է բերում դժուարութիւններ, երկ-  
մտումներ: Սակայն այդ ամենը չքանում են հենց այն լուրջին,  
երբ հաշուի ես առնում, որ այդ անծանօթ նոր կեանքում քեզ  
ընկերակցում է ըստ սիրածդ էակը, որ պատրաստ է փոխադար-  
ձաբար քեզ համար իր կեանքը զոհելու: Սրանից էլ լաւ պայ-  
ման: Եւ դու երջանիկ կը լինես, էլզա: Քեզ մնում է այժմ  
միայն վերջին անգամ օրյեկտիւ քննել ձեր դրութիւնը—սի-  
րում ես դու նրան այդ խօսքի իսկական իմաստով և սիրում է  
փոխադարձաբար նա քեզ այնպէս, որ կարող լինի քեզ կեան-  
քում երջանիկ դարձնելու:

ԼԻՉԱ. Ես նրան սիրում եմ իսկ թէ նա սիրում է ինձ  
փոխադարձաբար, չեմ կասկածում:

ՆԻՆԱ. Միքայելը համակրելի անձնաւորութիւն է, դու  
նրա հետ հաշտ կապրես:

ԼԻՄՆՈՐԱ. Ինձ շատ հետաքրքրում է Միքայելի ու Հեն-  
րիկի վէճը:

ՆԻՆԱ. Դու կարծում ես այդ վէճը այս հարցի հետ կապ  
ունի:

ԼԻՄՆՈՐԱ. Դժուարանում եմ ասել:

ՆԻՆԱ. Ինձ իսկապէս մի նման բան թւում է:

ԼԻՄՆՈՐԱ. Բայց ասա, էլզա. Միքայելը հիւանդ հօ չէ:

ԼԻՉԱ. Նա բովմատիզմ ունի: Սակայն դու մէկ բան կաս-  
կածում ես:

ԼԻՄՆՈՐԱ. Ես միայն մտածում եմ, թերեւս նա լուրջ հի-  
ւանդ է:

ՆԻՆԱ. (Շնդհատում է): Ա՛խ, չէ: Նա կատարեալ առողջ է:

ԼԻՉԱ. Ճիշտ որ ամուսնութիւնը սարսափելի ծանր հարց  
է: Տեսէք այժմ ինչէ՞ր չեն կարող ծնուել իմ գլխում:

ՆԻՆԱ. Թող յիմար ժաքերը: Համբերութիւն ունեցիր և  
չուտով կը հարցնես Միքայելից, ես կարող եմ երաշխաւորել  
նրա առողջութեան համար: Այժմ մենք խօսենք վաղուայ մա-  
սին:

ԼԻՄՆՈՐԱ. Բայց դու նախ պատմիր ի՞նչպէս վերջացրիր  
Հենրիկի հետ:

ՆԻՆԱ. Մերժեցի, հասկանալի է: Առհասարակ նրա վար-  
մունքը ներել չի կարելի:

ԼԻԶԱ. Նորից դու էիր մեղաւոր: Դու այնպէս գրաւուած ես Գէորգով, որ ինքդ էլ արածդ չես նկատում: Բայց քեզ կրկին ասում եմ որ ես Հենրիկին կընտրէի:

ՆԻՆԱ. Դու այդ և ոչ ես: Քանի համեմատութիւն չը կար ես ևս ոգևորուած էի Հենրիկով, սակայն այժմ նրա դիմաց կանգնած է Գէորգը, կատարեալ իմ ճաշակով մի մարդ:

ԼԻԶԱ. Հարստութիւնից բացի, Հենրիկը կարող է գերադասուել միւս բոլոր առաւելութիւններով: Նա ունի հասարակական որոշ դիրք և իբրեւ բժիշկ կատարեալ ապահով է գոյութեան կռուի մէջ հանգիստ ապրելու:

ՆԻՆԱ. Ի՞նչ ապահովութիւն, երբ ամբողջ գրութիւնդ կախուած կը լինի զանազան ողորմելի հիւանդների թուից ու առատածեռնութիւնից: Չեմ ասում և այն, որ բժիշկ մարդը շնորհիւ իր գրութեան, հազիւ ժամանակ ունի իր կնոջ սիրոյ համար: Այն ինչ, ես կրկնում եմ, ինձ կարևոր է մի ամուսին որ օրուայ մեծ մասը ինձ հետ անցնելու յարմարութիւն ունենայ, միշտ ինձ նուիրուած, ինձ հոգատար: Ես ոչ մի բոլոր առանց սիրուելու փնալ չեմ կարող, այլապէս դժբախտ կը լինեմ և ստիպուած նոր երջանկութեան ձգտել կը սկսեմ:

ԼԻԶԱ. Իսկ Գէորգը քեզ առաջարկութիւն արդէն արե՞լ է:

ՆԻՆԱ. Համարեալ:

ԼԻԶԱ. Ինչպէ՞ս:

ՆԻՆԱ. Անցեալ երեկոյ կամենում էր խօսել, բայց հենց այդ ըոպէին մտաւ Հենրիկն ընթրիքի հրաւիրելու: Բայց մենք ուշանում ենք, այժմ շտապենք պարտէզ: Գիտե՞ք ես վճռել եմ վաղը երեկոն պարտիզում անցնել՝ տաք գիշեր է, լուսնեակ գիշեր, շատ հրաշալի կը լինի:

ԼԻՈՆՈՐԱ. Միւս հար զոյգերի համար շատ նպաստաւոր է, մանաւանդ ձեր արանժերէյները աւելի քան յարմարութիւններ ունեն:

ԼԻԶԱ. Ամեն տեղ Նինան իր գրութիւնը ապահովել է աշխատում:

ՆԻՆԱ. Իբր թէ քեզ ձեռնտու չէ: Վերջապէս մի փոքր էլ պոյէզիայով պէտք է ոգևորուել. Լուսնեակ տաք գիշեր, կանաչ թաւուտում, սիրածս էակի կողքին, աղատ հետամտող հայեացքներից, երաժշտութեան ներդաշնակման տակ,—Օ', ի՞նչ բերկրանք: Եւ դուք դեռ շնորհակամ չէք:

ԼԻԶԱ. Կատարեալ շնորհապարտ:

ՆԻՆԱ. Վաղը երեկոյեան Հենրիկն էլ կը լինի:

ԼԻՈՆՈՐԱ. Այսքան պատմութիւններից յետոյ:

ՆՆՆԱ. Ի՞նչ պատմութիւններ: Ես ջղային եմ, իսկ նա էլ փոքր անքաղաքավարի էր, եկաւ ներողութիւն խնդրեց և մենք հաշտուեցինք:

ԼԻՈՆՈՐԱ. Իսկ ձեր յարաբերութիւնը:

ՆՆՆԱ. Նո՛ւ, պարզ է որ մենք տարբեր մարդ ենք, ուստի և յետ վերջրի տուած խօսքս, ապա հաշտութեամբ բաժանուեցինք:

ԼԻԶԱ. Բայց ի միջի այլոց թոյլ տուա՞ս ասել, որ անցեալ երեկոյեան դու շատ լաւ օգտուեցիր դէպքից, Գէորգի գիրկը նետուելու: Այնպէս պի՞նդ կպել էիր նրան:

ՆՆՆԱ. Ինչե՞ր ես ասում: Միթէ՞ այդպիսի բողոքներին մարդ բան զգում է որ: Գլուխս բարկութիւնից պտտուեց և ես կընկնէի, եթէ նա չը լինէր:

ԼԻԶԱ. Նո՛ւ նո՛ւ:

ԼԻՈՆՈՐԱ. Թողէ՛ք, լաւ: Այժմ ի՞ջնենք պարտէզ նայելու ինչպէ՞ս են պատրաստում:

ՆՆՆԱ. Այո, դուք ի՞ջէք ես իսկոյն գալիս եմ, դեռ որօր հագուստս չեմ փոխել:

ԼԻԶԱ. Ե՛ի ԼԻՈՆՈՐԱ. Շուտ արի: (Խօսելով իջնում են պարտէզ:

ՆՆՆԱ. Աննա, աննա:

ԱՆՆԱ. (Մտնում է):

ՆՆՆԱ. Աննա, օրիորդները գնացին պարտէզ, պատուիրիւր կարևոր իրերը այնտեղ տանել իսկ դու նայիր, տես նըրանք որտեղ են յարմար գտնում սեղան պատրաստելու:

ԱՆՆԱ. Լսում եմ: Բայց ի՞նչ էր ասում բժիշկը:

ՆՆՆԱ. Հենրիկ. եկաւ ներողութիւն խնդրելու, իսկ ես հասկացրի նրան, ինձնից այլ ևս ոչ մի ակնկալութիւն չունե՛նալ: Նա լաւ մարդ է, Աննա, գիտես. առանց աղմուկի լսեց ու գնաց հաշտ:

ԱՆՆԱ. Իսկ այդ Գէորգը հաստատ խօսք տուե՞լ է:

ՆՆՆԱ. Հանգիստ մնայ, ես անփորձ երիտայ չեմ: Բայց դու այժմ շտապիր գործի: Վաղը ամեն ինչ կը վերջացնեմ նրա հետ:

ԱՆՆԱ. (Գնում է): Աստուած տայ:

ՆՆՆԱ. Այո, ես հաւատացած եմ, որ վաղը երեկոյեան նըրան խելքի կը բերեմ: Բայց անցեալ երեկոյ ի՞նչ լաւ էր նրա գրկում: Ես իսկապէս լաւ դերասանուհի կարող եմ լինել. այնպէս գունատուեցի, սկսեցի այնպէս ցնցւել, ջղային դառնալ, որ մի բողոք ինքս էլ կարծեցի թէ ահա կընկնեմ:

ԱՆՆԱ. (Մտնում է: Շփոթուած) Գէորգը հարցնում է:  
 ՆԻՆԱ. Ա՛խ, ինչ անյարմար ժամանակ: Մազերս կարգին  
 են, լաւ եմ այսպէս:

ԱՆՆԱ. Շատ լաւ է, կարելի է ընդունել:

ՆԻՆԱ. Ընդունել, ի հարկէ ընդունել: Խնդրիր այստեղ,  
 ես իսկոյն դալիս եմ:

ԱՆՆԱ. (Գնում է):

ՆԻՆԱ. Լաւ նշան է, բայց ինչո՞ւ գոյնս տալիս եմ: (Գը-  
 նում է հակառակ դռնով):

ԳԷՈՐԳ. (Մտնում է):

ԱՆՆԱ. (Ուղեկցելով): Ներս համեցէք. օրիորդը իսկոյն  
 կը գայ:

ԳԷՈՐԳ. Շնորհակալ եմ:

ԱՆՆԱ. (Գնում է):

ԳԷՈՐԳ. (Դիտում է սենեակը): Մի քանի բոլէ ես, և  
 կլուծուի թերեւ խնդիրը: Տատանուելի Ո՛չ, այլ ես դրական  
 պէտք է լինել: Քանի-քանի դէպքեր եմ աչքից թոցրել և այժմ  
 ահա աւելի խճճուել իմ փիլիսոփայութեան մէջ: Ինչո՞ւ չը լի-  
 նել թէկուզ հենց մի սովորական մարդ. Ո՛չ, այս անգամ պէտք  
 է վստահութեամբ գործել: Այս էակը ոտից ցզլուէ ամբողջա-  
 պէս կեանք է, նա կարող է ինձ տաքացնել իր սիրող շնչի տակ:  
 չը պէտք է այլ ևս կասկածել: Սակայն եթէ մերժի՝ Ո՛չ, չեմ  
 կարծում: Նրա սիրառատ հայեացքները վստահութիւն են ներ-  
 շնչում ինձ:

ՆԻՆԱ. (Մտնում է): Անշափ ուրախ եմ:

ԳԷՈՐԳ. (Դիմաւորում է): Գիտէի որ այսօր զբաղուած  
 էք, բայց և այնպէս վստահացայ մի քանի բոլէով ձեզ մօտ  
 մտնել:

ՆԻՆԱ. Օ՛, ժամանակ ես ունիմ. մեզ մօտ ամեն ինչ ծա-  
 ռաներն են կատարում:

ԳԷՈՐԳ. Ձեր թելադրութեամբ ի հարկէ:

ՆԻՆԱ. Անպայման իմ ճաշակով, այլապէս ինչպէս վստա-  
 հանալ ծառաներին: Բայց և այնպէս այժմ ես ազատ եմ, դուք  
 ինձ չէք խանգարում: Նստէք խնդրեմ: (Մտնում են):

ԳԷՈՐԳ. Շնորհակալ եմ. այդ ինձ հաճոյք է պատճառում:  
 Ես յայտնեմ ձեզ մօտ, վստահ, որ այդպէս էլ կը լինի, ուզում եմ  
 ասել, որ ժամանակ կունենաք իմ ընդունելութեան համար:

ՆԻՆԱ. Այդ ինձ միմիայն բաւականութիւն կարող է պատ-  
 ճառել:

ԳԷՈՐԳ. Այլապէս ես խորը վերաւորուած կը լինէի: Ձը

կայ ծանր դրութիւն, քան փոխադարձ զգացմունքի չարժանանալ, իսկ ես վստահ եմ, որ վայելում եմ ձեր համակրանքը ՆԻՆԱ. Կարող էք վստահ լինել:

ԳԷՈՐԳ. Անչափ շնորհակալ եմ: Կան զգացմունքներ, որոնք պէտք է ըմբռնել աւելի ներքին աշխարհով. իսկ այդ ներքին աշխարհը յոգուտ ինձ է կայանում: Ահա ինչու շեշտում եմ որ վստահութեամբ եմ ոտք դնում ձեզ մօտ:

ՆԻՆԱ. Ուրախ եմ և յուսով, որ ձեր ծանօթութիւնը ինձ համար պատուաբեր կըլինի:

ԳԷՈՐԳ. Երաշխատւորում եմ: Մեր կարճ ծանօթութիւնը միջոց տուաւ ինձ իսկոյն հասկանալու, որ յանձին ձեզ ես ձեռք եմ բերել մի նրբամիտ քակի բարեկամութիւն: Ես զգացի, որ ձեզ հետ կարող եմ ամենահետաքրքիր ժամեր անցնել, որ ձեր ներկայութեան երբէք կարելի չէ ձանձրանալ: Իմ ամայի կեանքին մի մտերիմ բարեկամութիւն կրկնակի թանկագին է, իսկ ձեր բարեկամութիւնը աւելի քան ցանկալի, երբ կարելի է նոյն իսկ երջանկութեան սահմաններում ոտք դնել:

ՆԻՆԱ. Նո՛ւ, նո՛ւ:

ԳԷՈՐԳ. Այո, այս շեշտում եմ, ի նկատի ունենալով ձեր ծանօթութեան այն երկու տեսակցութիւնները, երբ ես կատարեալ գոհ ու անդորր էի. երբ պարզ զգում էի, որ կան պատահականութիւններ, երբ կարող են ջնջուել ամեն սկեպտիկ հայեացք քո մէջ, երբ կեանքը այլ ևս արժէքաւոր է դառնում: Բացում են յայն դռներ, որ դէպի երջանկութիւն են առաջնորդում, միայն թէ պակասում է մէկը, որ վստահութիւն ներշնչէ. քեզ, ներշնչէ երջանիկ ու անդորր ապրելու մտքեր: Այս ամենի համար, ահա, ես անչափ շնորհապարզ եմ ձեզ:

ՆԻՆԱ. Յիրաւի ես կախարդական դեր եմ կատարել ձեր վերաբերմամբ:

ԳԷՈՐԳ. Այո, աւելի քան մեծ ազդեցութեամբ: Ձեր դիմաց ստիպուած եղայ գիտակցաբար նայել իմ դրութեան ու քննել ինքս ինձ. Եւ ինչ, դուրս եկաւ, որ կեանքում դեռ շատ առաւելութիւններ կան, որոնց տիրանալու համար արժէ ապրել: Սկեպտիկ փիլօսոփայութիւնը դադարել է այլ ևս ձայնել իմ մէջ և ես այժմ դրական միտումներով եմ ձեր անոյշ ներկայութիւնը վայելում: Այժմ ես այլ մարդ եմ, գիտեմ ինչու եմ ապրում, կամ ինչի ձգտում:

ՆԻՆԱ. Դուք այժմ այլ մարդ էք, այն էլ բախտաւոր մութերով:

ԳԷՈՐԳ. Կատարեալ այդպէս:

ՆԻՆԱ. Նախանձելի է. արժէ ձեզ շնորհաւորել:

ԳԷՈՐԳ. Իսկ այդ միմիայն ձեր շնորհիւ, ձեր դիմաց: Ձեր այդ ձայնը, որ այդքան ախորժալուր է հնչում եմ ականջ-  
ներում, այդքան հանգստացուցիչ եմ ծանր մտքերի համար,  
կենսական ու թարմ սթափում առաջ բերաւ իմ նեխուող ամայի  
կեանքի մէջ: Ես ցնցուեցի ձեր տպաւորիչ հայեացքի տակ, ձեր  
զուարթ ու կենսալից խօսակցութեան դիմաց. ցնցուեցի ու  
սթափուեցի որպէս դարձնային առաւօտեան: Այլ ևս պարզ  
էր փայլում իմ գիտակցութիւնս: Պարզ, որ կեանքում ես ևս  
երջանիկ լինել կարող եմ եւ այն, անպատճառ ձեր ներկայու-  
թեամբ, ձեր ընկերակցութեամբ: Դուք սէր ներշնչեցիք ինձ,  
Նինա և ես այժմ սիրում եմ ձեզ:

ՆԻՆԱ. Դուք... այնքան սիրուն էք խօսում...

ԳԷՈՐԳ. Նի՛նա, ես սիրում եմ քեզ: Դու սթափեցրիք ինձ  
իմ սկիպտիկ դրութիւնից, այժմ էլ պարտաւոր ես ինձ ուղղու-  
թիւն տալ իրական կեանքում, ընկերակցելով ինձ հաւատարիմ  
սիրով: Ես եկել, ահա քեզ աղերսում եմ, ձեռք մեկնել, դնել  
կրծքիս վրայ, երջանկութիւն ներշնչել ինձ, թարմացնել իմ  
ամայի կեանքը քո կենսալից ու աշխոյժ բնաւորութեան, քո  
սիրող շնչի տակ:

ՆԻՆԱ. (Դուռընդ մտնելով լննած, խորհում է):

ԳԷՈՐԳ. Դու լսում ես ինձ: Ձեռք կամենում պատասխանել:

ՆԻՆԱ. Լինում եմ րոպէներ, երբ անկարելի է տիրել յոյ-  
գերին: Ես... դժացուած եմ...

ԳԷՈՐԳ. (Մօտենում, ընկնում է նրա գլուխը): Խօսի՛ր,  
անմիան էակ: Խօսի՛ր և ներազդի՛ր ինձ, որ ես դեռ կարող եմ  
երջանիկ լինել: Ասի՛ր, որ ինձ սիրում ես. որ ուրիշ ոչ ոք չի  
տիրում քո սրտին, քո մտքին: Ասի՛ր, որ դու ազատ ես և ես  
իրաւունք ունեմ քեզ սիրելու: Խօսի՛ր հոգիս: Թող հնչէ քո ար-  
ծաթածայն անուշ ձայնը և իմ հոգին լցուի բերկրանքով:

ՆԻՆԱ. Գէ՛որգ...:

ԳԷՈՐԳ. Նի՛նա, կաթոգին էակ...

ՆԻՆԱ. (Սեղմուելով նրա կրծքում): Ես քեզ սիրում  
եմ: Գէորգ...

Յ. ԲՈՁԵԱՆ

(ՎԱՐԱԳՈՅՐ)

(Վերջը հետեւալ համարում)